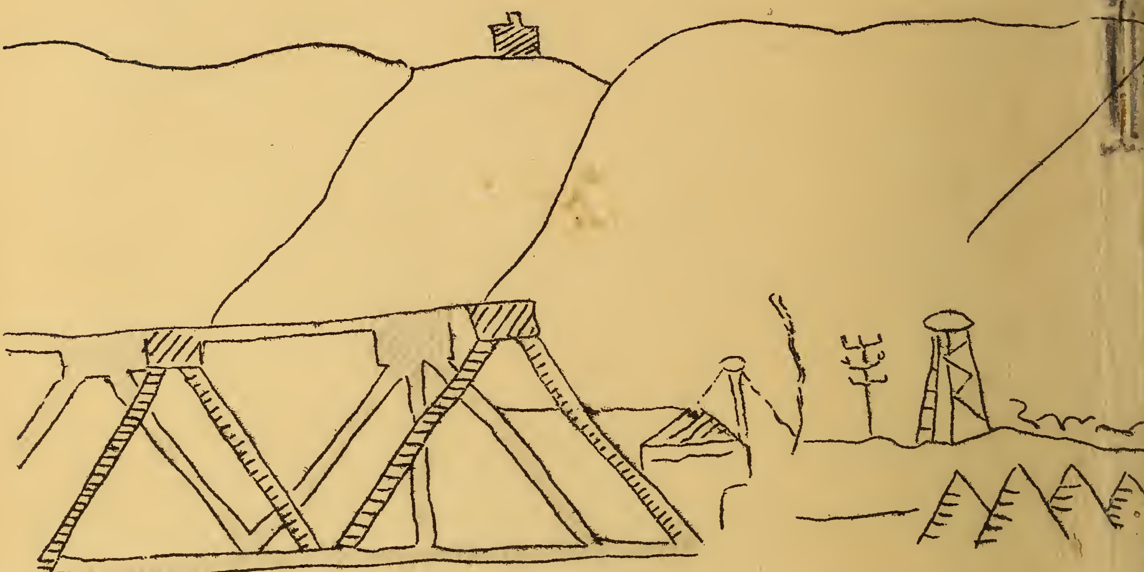
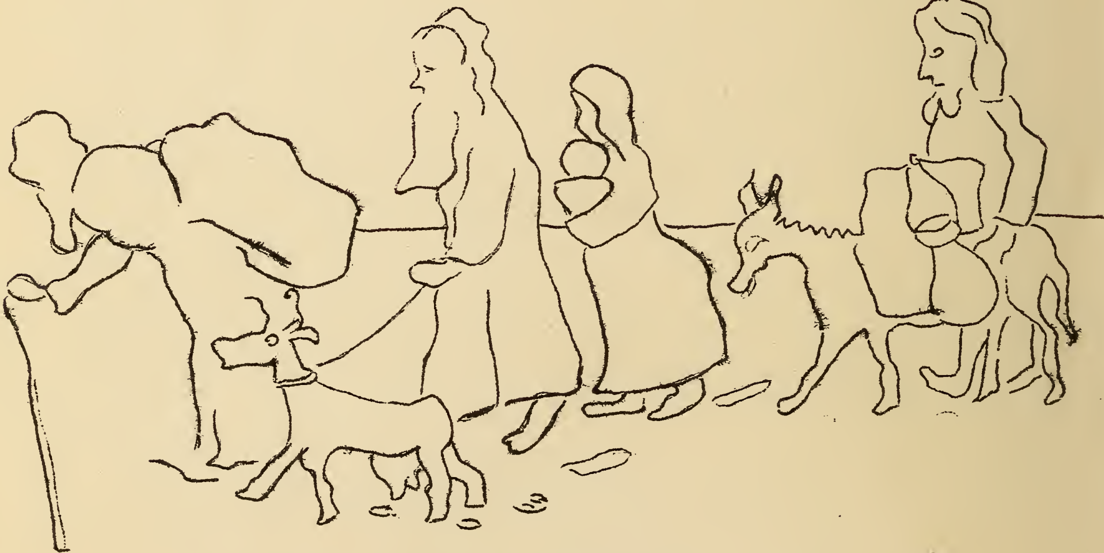
נאות מרדכי

הגדה של פסח

לשנת תש"ט
היא שנת א למדינת ישראל

זכור את היום הזה אשר יצאת ממצרים מבית עבדים.

לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארע דמצרים.
כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי
ויפסח. אשתקד עבדי, השתא בני חורין.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות
אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה כלו מצה.
שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה
הזה מרור.

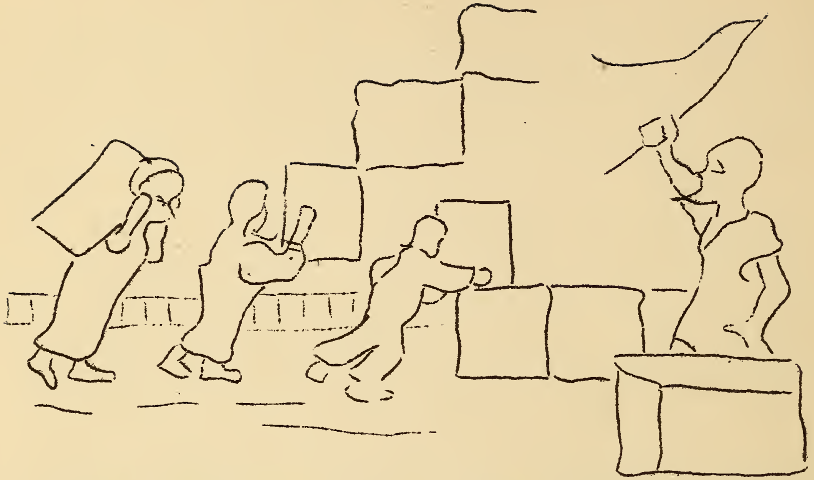
כשאנו מסבים לסדר פסח זה באולם מרווח זה
ונהנים מכל הטוב, ממצה ומיין בערב האביב, אין
אנחנו יכולים להסיר את דעתנו מלילי סדר אחרים.
יש מי שיעלה את לילות הסדר בבית אבא שנחרב,ויש
יעלה לנגד עיני רוחו ליל סדר במחנה, בגולת
מאוריציוס וקפריסין, במחנות צבא וליל סדר בחפירות
ובעמדות. ראשוני קבוצנו יזכירו לעצמם את הסדר
אליו החבו לפני עשר שנים כשהם מקיימים בגופם את
הכתוב: מתניכם חגורים, נעליכם על רגליכם ומקלכם
בידכם. נראה לנגד עינינו את ערבי הפסח, בהם
חברינו היו מתקבצים מכל קצוי הארץ למחננו בגעתון
ואז רק נרגיש, כמה טוב שבת אחים גם יחד, כי זאת
פעם ראשונה שקבוצנו, כאחד המשקים, מסב לסדר זה
רבו ככלו, במקום אחד, לסדר אחד. ומי לא יראה
הורים, חברים, ילדים ונוער?

את התמורות, שחלו מפסח אשתקד עד פסח השתא?
מי לא יזכור את מצור הדרכים שמנעו מאתנו יין ומצה,
ושעצם המקום הזה שבו אנו יושבים היה מקום של סכנה?
ואיך נשכח, שעצם ימי הפסח של השנה שעברה הם הם
שהביאו אתם את בשורת הנצחון כי קרוב, וצעדים
ראשונים לעצמאות ולקוממיות של ממש. הם הימים
שעליהם נאמר:

מעבדות לחרות
מיגון לשמחה
מאבל ליום טוב
מאפלה לאור גדול
משעבוד לגאולה.

וגם ראינו פעלנו כי רב, ואף על פי שלא ספקנו
לעצמנו צרכים ראשוניים ורבה העבודה שעוד לפנינו,
הקימונו מחנה רחב ידים.

לא בכדי נשאלת השאלה מה נשתנה?

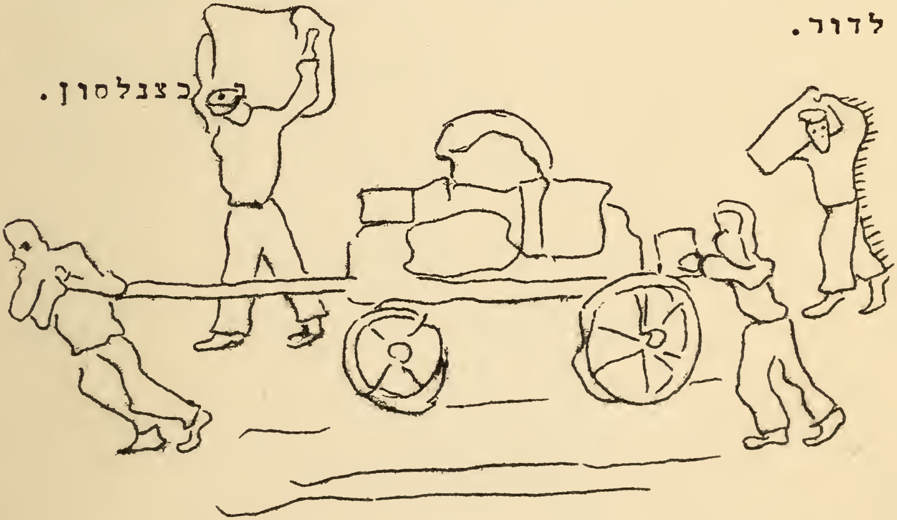
עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו י״י אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים, כלנו נבונים, כלנו זקנים, כלנו יודעים את התורה - מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו
כאלו הוא יצא ממצרים.

מאבות אל בנים, דרך כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים, זכרון אישי אשר איננו מחויר ואיננו דוהה. "בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים". אין לך סיא של הכרה הסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד וכלל - ברחבי כדור הארץ ובעמקי הדורות - גדולה מאשר בנו פדגוגי עתיק זה. אינני יודע שום זכרון עתיק שכלו מופנה לקראת העתיד, שכלו סמל להווה ולעתידנו כמו "זכור ליציאת מצרים".

איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם שיכול הי'ה באביב ימין ליצור יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

כצנלסון.

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים.

וירעו אתנו המצרים ויענונו, ויתנו עלינו עבודה קשה. וירעו אתנו המצרים, כמה שנאמר: הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו, ונלחם בנו ועלה מן הארץ. ויענונו, כמה שנאמר: וישימו עליו שרי מסים למען ענותו בסבלתם, ויבן ערי מסכנות לפרעה, את פתום ואת רעמסס. ויתנו עלינו עבודה קשה, כמה שנאמר: ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך.

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ.

ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלנותם. ויבקש פרעה להרג את משה ויברח משה וישב בארץ מדין. ויהי רועה צאן יתרו. וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא הר אלהים חורבה.

וירא והנה סנה בוער באש והסנה איננו אכל

הסנה בוער באש והסנה איננו אכל.

ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר: ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני הנוגשים. כי ידעתי את מכאוביו ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוציא את עמי בני ישראל ממצרים.

היה משה מחשב בלבו ואומר: שמא יהיו המצרים מכלים את ישראל. לפיכך הראהו הקדוש ברוך הוא אש בוערת וסנה איננו אכל. אמר לו: כשם שהסנה בוער באש ואיננו אכל, כך המצרים אינם יכולים לכלות את ישראל.

לך בא מצרימה ובאת אל הנענים והאומללים, אל כל הנאנחים והנדכאים ואמרת אליהם כי עבדים הם - והם לא יבינו; ואמרת אליהם כי אומללים הם והם לא ידעו; וכי גדול ענים וגורא לחצם - והם לא יאמינו; ופקחת את עיניהם בחזק יד על כל לחצם ועל כל ענים - וגאלת אותם. ועם רב ימשך אחריך מקרב אחיך אשר לא ידעת ואשר לא ידעוך עוד, ומקרב כל העם מסביב אשר רע ומר להם. והיית לאב המון אדם רב ולראש שבטיו ועשית מן התולעים אדם ומן האדם עם ומעפרות חול ארץ.

בצאת ישראל ממצרים

בצאת ישראל ממצרים, בית יעקב מעם לעז. היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו. הים ראה וינס, הירדן יסב לאחור ההרים רקדו כאילים, גבעות כבני צאן. מה לך הים כי תנוס, הירדן תסב לאחור, ההרים תרקדו כאילים, גבעות כבני צאן. מלפני אדון חולי ארץ, מלפני אלוה יעקב, ההפכי הצור אגם מים, חלמיש למעיגו מים.

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים, כי קרוב הוא, כי אמר אלהים: הן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה. ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים. ויהפך לב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו: מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל.

וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים. בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא להטביע את מצרים בים, עמד עודא שר של מצרים ונשתטח לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לפניו: רבונו של עולם! במדת הרחמים בראת עולמך, למה אתה רוצה להטביע את בניך ומיד כנס הקדוש ברוך הוא את כל פמליה של מעלה ואמר להם: היו דנים ביני ובין עודא שר של מצרים. התחילו שרי האומות מלמדים סנגוריה על מצרים. כיון שראה מיכאל כך, רמז לגבריאל וטס למצרים טיסה אחת ושמט לבנה עםטיטה ותנוק אחד עמה שקשעוהו בבנין ובא ועמד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: רבונו של עולם! כך שעבדו את בניך! מיד ישב עליהם הקדוש ברוך הוא במדת הדין וטבעם בים.

ארבע כתות נעשו על הים

אחת אומרת: לפול אל הים

אחת אומרת: לשוב למצרים

אחת אומרת: לעשות מלחמה כנגדם

אחת אומרת: נצוח כנגדם

בתוך שהיו עומדים ונוטלים עצה אלו ואלו, קפץ נחשון בן עמינדב בן יהודה וירד לים תחלה.

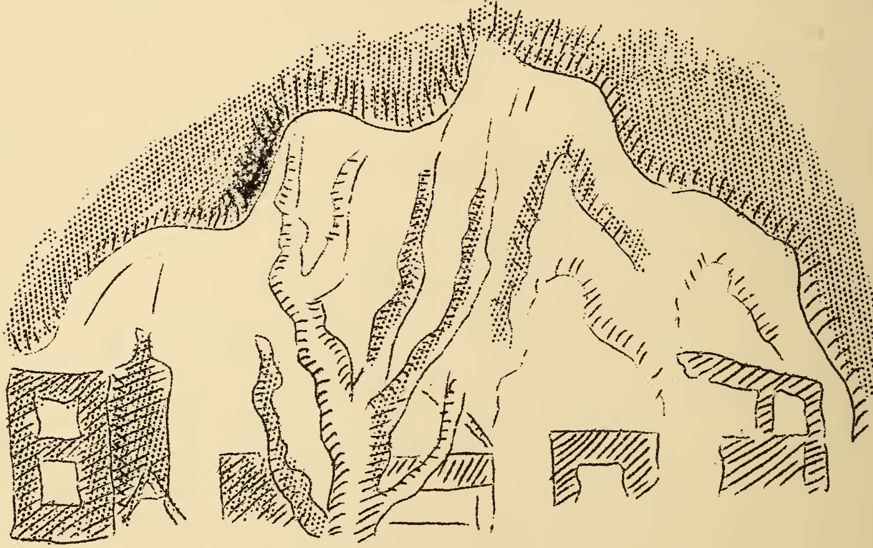
ויבואו בני ישראל בתוך הים, ויעברו בתוך הים ביבשה. ויבואו אחריהם מצרים, כל סוס פרעה, רכבו ופרשיו אל תוך הים וישב הים לפנות בוקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו.

וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים ותקח מרים הנביאה את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות. ותען להן מרים:

אשירה לה׳ כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים.

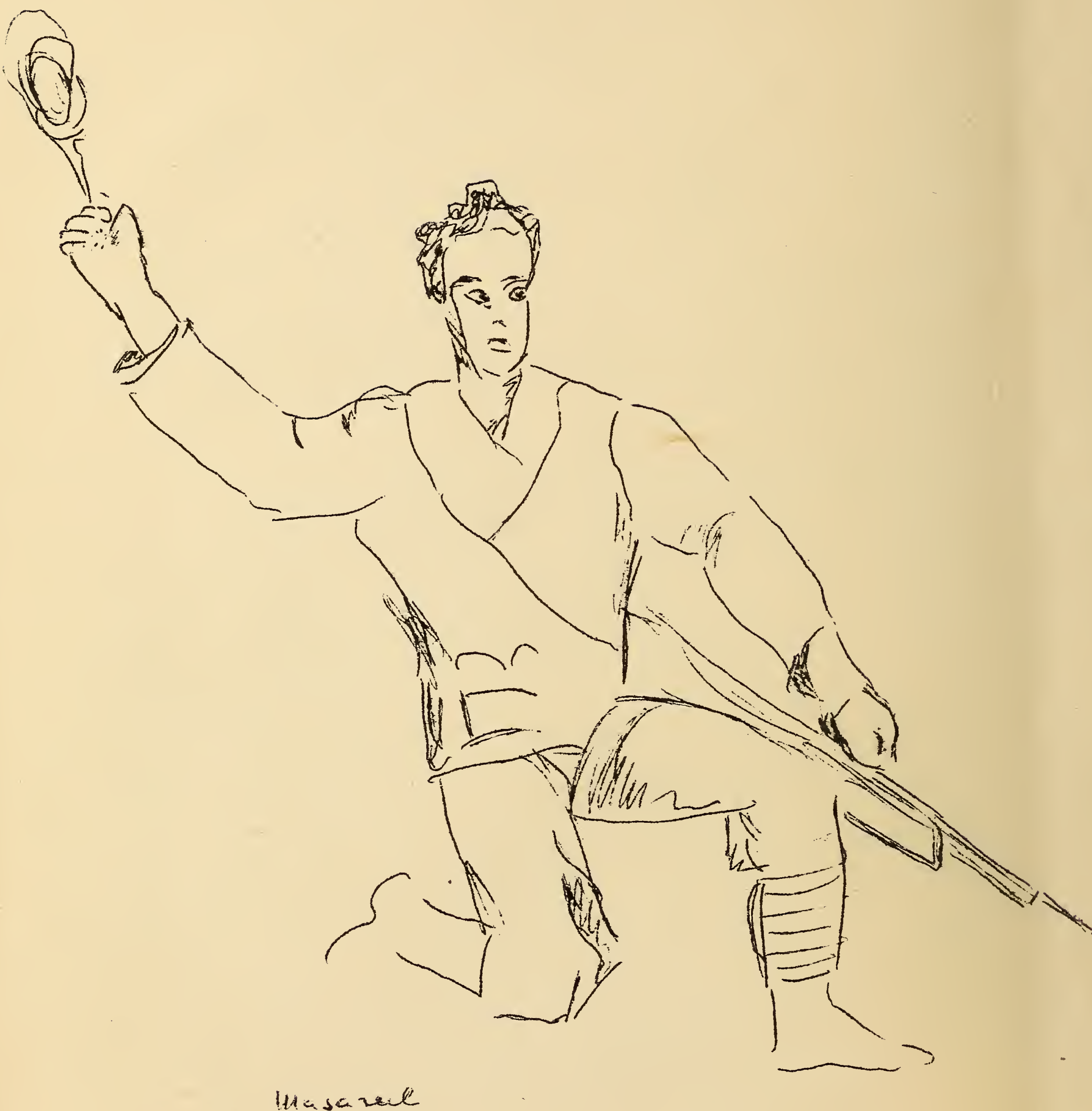

בקשו מלאכי השרת לומר שירה בפני הקדוש
ברוך הוא.
אמר הקדוש ברוך הוא:
מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני.

וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים. ויבואו רמתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים. וילונו העם על משה לאמר: מה נשתה? תנו לנו מים ונשתה! מבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר? מה זאת עשית לנו, חדל ממנו ונעבדה את מצרים! כי טוב לנו לעבוד את מצרים ממותנו במדבר. זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חנם, את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים ועתה נפשנו יבשה. מי יתן מותנו בארץ מצרים, בשבתנו על סיר הבשר ובאכלנו לחם לשבע כי הוצאתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל ברעב.

פתע פתאם יתנער דור עזוז וגבור, דור גבור מלחמה
ועיניהם ברקים ופניהם להבים –
וידיהם לחרבות!
והרעימו אדירים בקולם, קול ששים רבבה,
קול קורע השערה ובנהמת המדבר הזועף יתחרה
וסביבם בסערה, וחביבם בזעמה.
הם קוראים:
„אנחנו גבורים„!
דור אחרון לשעבוד וראשון לגאולה אנחנו!
ידנו לבדה, ידנו החזקה
את כבד העול מעל גאון–צוארנו פרקה.
ונזקף ראשנו שמימה ויצהרו בעינינו –
ונערק למדבר ונאמר לציה „אמנו!„
על ראשי הצורים, בין מפלשי עבים
שתינו ממקורנו הדרור עם כל נשרי שמים –
ומי אדון לנו?!
גם עתה – אם סגר עלינו מדברו אל נקם,
כמעט בגע בנו שיר עזוז ומרי – ונקם;
לחרבות! לרמחים! התאחדו! הימינו!
על אף השמים וחמתם –
הננו ועלינו –
בסערה!
הננו ועלינו!„

Masereel

היום אתם יוצאים בחודש האביב אל ארץ טובה ורחבה,
אל ארץ זבת חלב ודבש, אל מקום הכנעני, החתי,
האמרי והפריזי והחוי והיבוסי ותהי לכם למורשה.

אשרינו כי באנו אל ארץ זאת
אל ארץ זאת לה יחלנו
ארץ לה מאז כמהנו
לה מאז נשאנו עין.

ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתים וממדבר עד הנהר, כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא ארץ מצרים היא אשר יצאתם משם, אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק. והארץ, אשר אתם עוברים שמה לרשתה, ארץ הרים ובקעות, למטר השמים תשתה מים. ארץ טובה, ארץ נחלי מים, עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר. ארץ חטה ושעורה, גפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בו לחם, לא תחסר כל בה, ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת.

אל-נא תאמר: "הנה דרכי האחרונה,
את אור היום הסתירו שמי העננה".
זה יום נכספנו לו עוד יעל ויבוא,
ומצעדנו עוד ירעים:

אנחנו פה!

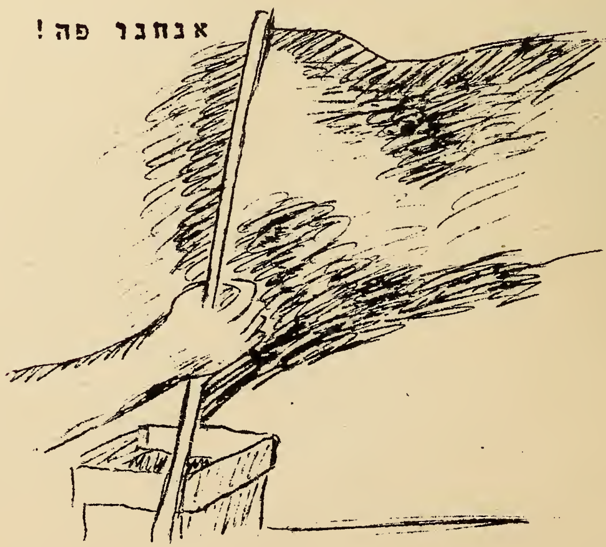
מארץ התמר עד ירכתי כפורים,
אנחנו פה – במכאובות ויסורים,
ובאשר טיפת-דמנו שם נגרה,
ולא ינוב עוד עוז-רוחנו בגבורה.

עמוד השחר על יומנו אור יהל,
עם הצורר יחלוף תמולנו כמו צל,
אך אם חלילה, יאחר לבוא האור –
כמו סיסמה יהא השיר מדור לדור.

בכתב הדם והעופרת הוא נכתב,
הוא לא שירת צפור הדרור והמרחב.
כי בין קירות נופלים שרוהו כל העם,
יחדיו שרוהו ונגנים בידם.

על-כן אל-נא תאמר: "דרכי האחרונה,
את אור היום הסתירו שמי העננה".
זה יום נכספנו לו עוד יעל ויבוא,
ומצעדנו עוד ירעים:

אנחנו פה!

נעלה על ראש שמחתו
את זכר כל אלה
אשר דמם נשפך
על אבני היסוד
של חרותנו המדינית
אשר במותם
צוו לנו את החיים.

ואראך מתבוססת בדמיך, ואמר לך
בדמיך חיי.

מי יתן ראשי מים
ועיני מקור דמעה
ואבכה יומם ולילה
את חללי בת עמי.

מגש הכסף

... והארץ תשקט, עין שמים אודמת
תעמעם לאטה על גבולות עשנים.
ואמה תעמד - קרועת לב אך נושמת ...
לקבל את הנס
האחד, אין שני...

היא לטכס תכון. היא תקום למול סהר
ועמדה טרם-יום עוטה חג ואימה.
... אז מנגד יצאו
נערה ונער
ואט-אט יצעדו הם אל מול האמה.

לובשי חל וחגור, וכבדי נעלים
בנתיב יעלו הם
הלוך והחרש;
לא החליפו בגדם, לא מחו עוד במים
את עקבות יום-הפרך וליל קו-האש.

עיפים עד בלי קץ, נזירים ממרגוע
ונוטפים טללי נעורים עבריים --
דם השנים יגשו
יעמדו לבלי-נע
ואין אות אם חיים הם או אם ירויים.

אז תשאל האמה, שטופת דמע וקסם,
ואמרה: מי אתם? והשנים שוקטים,
יענו לה: אנחנו מגש-הכסף,
שעליו לך נתנה מדינת היהודים.

כך יאמרו ונפלו לרגלה עוטפי-צל
והשאר יספר בתולדות ישראל ...

ב. אלתרמן

הנה ימים באים ונגש החורש בקוצר
ודורך ענבים במושך הזרע
ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו
ונטעו כרמים ושתו את יינם
ועשו גנות ואכלו את פריהם
ונטעתים על אדמתם.

בארץ ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית והמדינית, בה חי חיי קוממיות, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים.

לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו ולא חדל מתפלה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.

מתוך קשר היסטורי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדת העתיקה ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, בנו כפרים וערים והקימו ישוב גודל והולך, שוחר

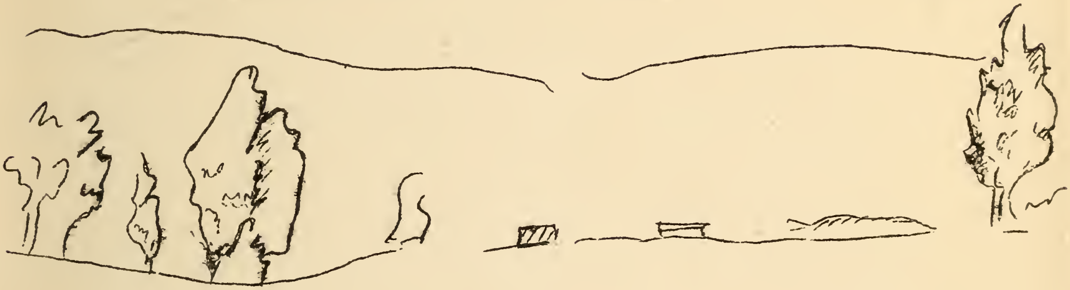
שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא בנפשו לעצמאות ממלכתית.

זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו.

בתכנסנו, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הזר על ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, היא מדינת ישראל.

שמעו עמים ירגזון   חיל
אחז יושבי פלשת   אז נבהלו אלופי
אדום   אילי מואב יאחזמו רעד   נמגו
כל יושבי כנען   תפל עליה אימתה
ופחד   בגדל זרועך ידמו כאבן.

עבדים היינו עתה בני חורין.

אחרית חזון טרם בשורנה -

אך פקוחות עינינו לגלוי מורא גדול:

"פה הגבול, מזה והלאה אין גבולות עוד

ומאחור - לאין מוצא אחד יובילו כל הארחות".

סימנו ספרי כל הדרים - נסיון כבד שנים יקריא בדמע ובדם.

ואנו אחריו חותמים: תם.

מעתה ספר בראשית חדש נפתח על החומה.

וכאבותינו בסיסם ספר התורה וטרם מחדש יחלו

בשאגת בראשית חדשה ואחרונה נשאג:

חזק חזק ונתחזק.

מעבדות גו ולב מקדרות הגרות

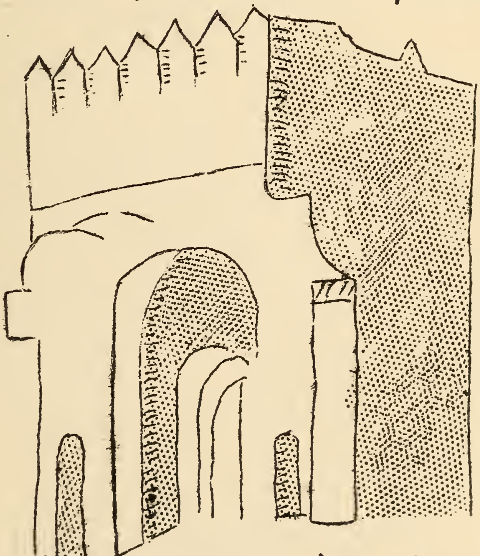
לאורה למסורה לחרות

עבודה התמדה מסירות וערות

כה נצא כה נבא מעבדות לחרות.

למען ציון

לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט,
עד יצא כנוגה צדקה וישועתה כלפיד יבער.
וראו גויים צדקך וכל מלכים כבודך.
לא יאמרו לך עוד: עזובה,
ולארצך לא יאמר עוד: שממה!

על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים
כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו.
אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו,
עד יכונן ועד ישים את ירושלים
תהילה בארץ.

נשבע ד' בימינו ובזרוע עוזו:
אם אתן את דגנך עוד מאכל לאויביך,
ואם ישתו בני-נכר תירושך, אשר יגעת בו.
כי מאספיו יאכלוהו ומקבציו ישתוהו.

עורי לבשי עזך ציון
לבשי בגדי תפארתך ירושלם
תתנערי, מעפר קומי.

קומי לך, רעיתי יפתי ולכי לך.
כי הנה הסתיו עבר, הגשם חלף הלך לו.
הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע,
וקול התור נשמע בארצנו.
התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח,
קומי לך, רעיתי, יפתי, ולכי לך.

מה נעים הזמן הזה
מעין חדוה נובע
כה תבל יפת מראה
הוריקו גיא וגבע
שיר חדש ירן כל פה
לכבוד הדר הטבע
שיר חדש ירון כל פה
עם יום אביב יפה.

הגשם חלף הלך לו

העננים התפזרו ואינם

השדות מוריקים ומשגשים

הגיע ליל פסח. כל העולם כלו אומר הלל

כי בלילה הזה אוצרות הטללים נפתחים.

מלאנו אסמינו בר ויקבינו יין
בתינו הומים מתינוקות
ובהמתנו פורה
מה עוד תבקשי מאתנו מולדת
ואין, ואין עדין.

נברך על פרי הגפן ועל ארץ חמדה טובה ורחבה
לאכל מפריה ולשבע מטובה.

נברך על אשר נגאלנו והגענו ללילה זה לשמח
בו ולגיל ולהסב בו יחד

כן נגיע למועדים הבאים לקראתנו בשלום,
שמחים בבנין ושׂשים בעבודה ובפינו שיר חדש
על גאולתנו ועל פדות נפשנו.

חסל סדר פסח

כאשר זכינו לעשותו כן נזכה לסדר אותו
קרב יום ושבו
פדויים לציון ברנה.

